

Stálý výbor Evropské dohody o ochraně zvířat chovaných pro hospodářské účely (T-AP)

Doporučení týkající se prasat

**přijaté Stálým výborem 2. prosince 2004
(V souladu s článkem 9 odst. 3 této Dohody, toto Doporučení vstoupí v platnost
2. června 2005)**

Toto Doporučení nahrazuje Doporučení týkající se prasat
přijaté 21. listopadu 1986

PREAMBULE

- (1) Stálý výbor Evropské dohody o ochraně zvířat chovaných pro hospodářské účely;
- (2) S ohledem na odpovědnost podle článku 9 této Dohody za vypracování a přijetí doporučení smluvním stranám obsahující podrobná ustanovení pro provádění zásad stanovených hlavou I této Dohody na základě vědeckých poznatků týkajících se různých druhů zvířat;
- (3) Vědom si rovněž zkušeností získaných při provádění zásad pohody zvířat stanovených články 3 - 7 této Dohody;
- (4) Vědom si toho, že základní požadavky na dostatečnou pohodu hospodářských zvířat, včetně zdraví, spočívající v dobrém ošetřování a metodách chovu odpovídajících biologickým potřebám zvířat a vhodných faktorech prostředí tak, aby podmínky, v nichž jsou prasata chována, splňovaly požadavky na přiměřenou výživu a metody krmení, volnost pohybu, fyzické pohodlí a sociální kontakt; potřebu vykazovat normální chování ve spojení se vstáváním, uleháním, otáčením se, zaujímání poloh pro odpočinek a spánek, chůzí, během, sociální interakcí, průzkumným chováním, rytím, škrábáním a drbáním, příjmem potravy a pitím, kálením; potřebu ochrany před nepříznivými klimatickými podmínkami, poraněním, strachem a strádáním, nákazami a chorobami či poruchami chování; jakož případně i jakékoli další požadavky zjištěné na základě získaných zkušeností a vědeckých poznatků;
- (5) Vědom si toho, že ve světle získaných zkušeností a vědeckých poznatků o biologických potřebách prasat, některé metody chovu v současné době komerčně používané často nesplňují všechny požadavky, jejichž splnění je zcela zásadní pro pohodu zvířat;
- (6) Maje na paměti, že prostředí a řízení chovu musí splňovat biologické potřeby zvířat, spíše než se snažit „adaptovat“ zvířata na prostředí takovými postupy jako je např. mrzačení;
- (7) Bera tudíž na zřetel, že je třeba vyvíjet značné a neustálé úsilí směřující k úpravě stávajících systémů a vyvinutí vyhovujících nových systémů tak, aby mohly být splněny potřeby zvířat;

(8) Maje na zřeteli možnost toho, že výsledky vývoje v oblasti chovu a biotechnologií mohou dále ovlivnit pohodu zvířat, a vědom si potřeby zajistit, aby takový vývoj neměl nepříznivý dopad na jejich pohodu, včetně jejich zdraví;

(9) Maje na paměti, že je povinností Výboru znovu zvážit jakékoli doporučení, pokud se objeví důležité nové poznatky, a tudíž doporučuje všem smluvním stranám podporovat další výzkum s cílem optimálně využít nové metody k tomu, aby bylo zajištěno splnění potřeb prasat, a tedy jejich pohody, včetně zdraví;

Přijal následující doporučení týkající se prasat:

BIOLOGICKÉ CHARAKTERISTIKY PRASAT

a) Prase bylo poprvé domestikováno před více než 5 000 lety ze svého předka prasete divokého (*Sus scrofa*). Šlechtění provedené člověkem v průběhu posledních 200 let, zpočátku ve prospěch velké velikosti a produkce tuku, avšak v nedávné době ve prospěch velké velikosti, podílu libového masa, rychlého růstu a vícečetných vrhů, prasata rapidně změnila. I nadále však prasata mají mnohé charakteristiky a schopnosti svých předků a snadno se stala divokými zvířaty v mnoha částech světa.

b) Při studiu v ohradách blízkých volné přírodě bylo zjištěno, že domácí prasata tráví hodně času v zalesněných oblastech a určitý čas na otevřených prostranstvích. Divoké prase a volně žijící prasata nejsou teritoriální, nýbrž jednotlivci či skupiny žijí v rodných revírech o rozloze 100-2500 ha, přičemž jejich velikost z velké části závisí na dostupnosti potravy. Jsou to převážně denní zvířata, avšak za určitých podmínek se mohou stát více nočními. Například, pokud jsou vystaveni nebezpečí dravců nebo během velice teplých období. Dokonce i při dobré dostupnosti potravy je většina prasat v extenzivních a rozmanitých podmínkách aktivní více než polovinu dne. Prasata mají omezené schopnosti regulace tělesné teploty. V horkém počasí se chladí válením se v bahně a za chladného počasí se často choulí s ostatními na zastřešeném, dobře izolovaném místě, jako je například hnízdo, které si postavila.

c) Prasata jsou všežravá, živí se trávou, kořeny, žížalami a dalšími látkami rostlinného a živočišného původu. Vyhledávání potravy spočívá nejčastěji v rytí v zemi, avšak také se pasou na trávě a výhoncích. Rypák prasete je speciálně uzpůsoben k rytí v zemi. Konec rypáku je natolik pevný, aby odolal značné síle, avšak zároveň je bohatě vybaven smyslovými receptory. Čichové schopnosti jsou výjimečně dobře vyvinuté a zrakové i sluchové schopnosti jsou dobré. Prasata mají velkou zálibu v rytí v zemi, dokonce i když jsou nasycena, a také tráví čas manipulací vegetace rypákem.

d) Průzkumné chování a vyhledávání potravy zabírá značnou část (až 75%) denní aktivity prasete. Kromě vyhledávání potravy každodenní aktivita zahrnuje chování na ochranu před predátory a sociální chování. K chování na ochranu proti predátorům patří skrývání se, běh a v případě napadení obrana pomocí klů. Aby si prasata udržela dobrý stav povrchu těla, škrábou se, jinak však pění o povrch těla příliš času netráví.

e) Prasata jsou stádová zvířata a většinu života tráví ve skupinách obvykle dvou až šesti jedinců či většího počtu, jsou-li přítomna mláďata. Mezi příslušníky skupiny dochází k interakcím, prasata do sebe strkají rypákem a často vedle sebe leží. V rámci skupiny tvoří

stabilní sociální struktury, které jsou udržovány pomocí nepatrně agresivního chování. K sociální komunikaci často patří hlasové projevy, zahrnující od kontaktního chrochtání až po varovná volání a kvičení v případě napadení. Kvičení, selat nebo dospělých prasat, může vyvolat pomoc ze strany matky nebo jiných příslušníků skupiny. Kanci někdy žijí osamoceně, avšak častěji zůstávají ve skupinách. Plemenitba u divokých a volně žijících prasat je sezónní, u prasete domácího však převážně nesezónní. Samice jsou v říji přibližně 72 hodin a v tuto dobu aktivně vyhledávají kance. Kanci vydávají pach, zvuk, „*chant de cour*“ (zpěv srdce) a chovají se způsobem, který samice stimuluje. Během prvních týdnů po oplodnění stresující faktory jako např. teplota prostředí nebo vysoká hustota osazení mohou způsobit ztrátu embryí.

f) Březost u divokých, volně žijících a domácích prasat trvá přibližně 115 dní. Jeden nebo dva dny před porodem prasničky a prasnice projevují zásadní změny chování. Opouštějí stádo a toulají se, často mimo rodný revír, dokud nenajdou vhodné místo pro stavbu hnízda. Zvolené místo je v ideálním případě přirozeně suchá prohlubeň chráněná přinejmenším z jedné strany násepem, stromem nebo kameny a seshora větvemi. Všechny prasničky a prasnice vykazují chování, při němž vytváří hnízdo, na počátku 24 hodinového období před porodem. Pomocí rytí v zemi, hrabání, nanášení a aranžování vegetace a zeminy vytvoří vyhloubené hnízdo, které může obsahovat velké množství materiálu. Pokud zvíře nemá vhodné materiály nebo substrát, vyazuje mnoho prvků tohoto chování, včetně neklidu. Během porodu a těsně po něm matka může mláďata očichávat, ale neolizuje je ani jim nepomáhá zbavit se plodových membrán.

g) Novorozená selata obvykle během 30 minut po narození najdou struk, pokud však do 20 hodin nedostanou mlezivo, obvykle uhynou. Po prvních několika hodinách přibližně na 20 sekund každých 40-60 minut dochází k vytékání mléka, po rytmickém chrochtání prasnice, což podporuje sání selat. Z toho důvodu selata na podestýlce musí sát zároveň a ta, která nenajdou volný struk, uhynou. Selata bojují o struky, jednomu struku dávají přednost a masírují vemeno, a tím podporují produkci mléka. Nepoužívané struky vyschnou. U domácích prasat ve volném výběhu mohou selata ve věku čtyř nebo pěti týdnů dále zkoumat pevnou stravu, za přirozených podmínek je však normální věk pro odstav 13-19 týdnů. Prasnice leží v hnízdě nebo v jeho blízkosti většinu času po dobu až deseti dnů. S ostatními příslušníky skupiny, včetně ostatních selat, se selata setkávají ve věku 10-14 dnů, kdy se prasnice vrací ke stádu. V tuto dobu zřídka dochází k jakýmkoli bojům způsobujícím poškození, v pozdějším věku však takové mísení představuje pro selata vážné problémy.

h) V přirozených podmínkách prasata odpočívají na zvláštních plochách pro odpočinek (hnízdech) mimo oblasti, kde vyhledávají potravu. Prasata kálejí během vyhledávání potravy.

OBECNÁ USTANOVENÍ

Článek 1

1. Toto Doporučení se vztahuje na prasata druhu *Sus scrofa* nebo jejich křížence chované pro produkci masa, kůže, štetin či jakékoliv jiné hospodářské účely.
2. Zvláštní ustanovení obsažená v přílohách k tomuto Doporučení jsou jeho nedílnou součástí.

Článek 2

Při zvažování způsobů chovu by se mělo pamatovat na biologické charakteristiky prasat uvedené v části „Biologické charakteristiky“.

Článek 3

Volně žijící prasata nebo divoká prasata by měla být chována pro hospodářské účely pouze tehdy, pokud jsou chována v ohradách kvalitou se rovnajících jejich přirozenému biotopu.

OŠETŘOVÁNÍ A KONTROLA PRASAT

Článek 4

1. Každý, kdo vlastní prasata nebo má v dané době prasata na starosti (dále již „chovatel“), a každá osoba podílející se na chovu prasat musí, v souladu se svými povinnostmi, zajistit, aby byly podniknuty veškeré rozumné kroky k zajištění pohody zvířat, včetně jejich zdraví.
2. Dostatečně dlouhé školení přiměřené jejich povinnostem, včetně praktických zkušeností, jakož i další školení se považuje za zásadní v případě osob podílejících se na chovu prasat.
3. Všechny osoby (personál a chovatel) musí být vyškoleny k tomu, aby v naléhavých případech jednaly a reagovaly tak, aby zajistily, pokud je to možné, pohodu zvířat.
4. O prasata se musí starat dostatečně početný personál s odpovídajícími znalostmi o prasatech a používaném systému chovu, aby byl schopen:
 - (a) rozpoznat, zda zdravotní stav zvířat je dobrý či nikoli;
 - (b) rozpoznat, zda zvířata dokáží normálně stát a pohybovat se
 - (c) rozpoznat normální chování a význam změn v chování
 - (d) zhodnotit vhodnost celkového prostředí pro zdraví a pohodu zvířat.
5. Je třeba uvažovat o systému, na jehož základě by mohlo být vydáno, přinejmenším chovateli, osvědčení o způsobilosti schválené příslušnými orgány.

Článek 5

1. Aby se vytvořil pozitivní vztah mezi člověkem a zvířetem, musí s ním chovatel opatrně manipulovat již od raného věku.
2. Při přesunu prasat z jednoho systému chovu do jiného je třeba pečlivě dohlédnout na to, aby se zvířata adaptovala na nový systém.

Článek 6

Prasata chovaná pro hospodářské účely nesmí být používána při veřejných představeních či předváděních, pokud by takové použití pravděpodobně poškodilo jejich pohodu, včetně jejich zdraví.

Článek 7

1. Prasata musí být důkladně prohlédnuta nejméně jedenkrát denně, raději však častěji, a k tomuto účelu musí být k dispozici zdroj světla dostatečně silný na to, aby každé prase bylo zřetelně vidět. Takové prohlídky se provádí nezávisle na jakýchkoli kontrolách zařízení automatického dozoru. Kromě toho by v jinou denní dobu měly být prohlédnuty skupiny.
2. Při důkladné celkové prohlídce prasat se zvláštní pozornost věnuje tělesné kondici, aktivitě, stavu štětin, kůže, očí, uší, ocasu, nohou včetně spárků a schopnosti pohybu; pozornost se také věnuje přítomnosti vnějších parazitů, přítomnosti kašle, stavu výkalů a spotřebě potravy a vody.
3. Individuálně se vyšetřují ta prasata, u nichž se to na základě celkové prohlídky ukazuje jako nezbytné.

Článek 8

1. Při prohlídce je třeba mít na paměti, že vydávané zvuky, včetně chrochtání a kvičení, aktivita, pohyby a postoje u zdravých jedinců odpovídají věku, pohlaví, plemeni nebo fyziologickému stavu, například charakteristickým znakům dýchání, fázi pohlavního vývoje nebo stádiu reprodukčního cyklu; že má jasné lesklé oko, pokožku bez poranění nebo poškození, nohy a spárky bez patologického nálezu, normálně přijímá krmivo a vodu, kálí a vyměšuje moč, projevuje normální chování při sání a kojení, normální průzkumné chování.
2. Pokud prasata zjevně nejsou v dobrém zdravotním stavu, jeví zřetelné příznaky nepříznivých změn chování, jako je např. nadměrná agresivita, nebo pokud pravidelně kálí v prostoru pro ležení, kdy je tento prostor jasně vymezen, osoba odpovědná za prasata musí neprodleně podniknout kroky ke zjištění příčiny a přijmout odpovídající nápravné opatření. Jestliže opatření přijaté odpovědnou osobou není účinné, je třeba poradit se s veterinárním lékařem a v případě potřeby vyhledat jinou odbornou radu.

Zjistí-li-se, že příčinou je faktor prostředí v produkční jednotce, u něhož není nezbytné provést okamžitou nápravu, je třeba tento faktor napravit po vyskladnění ustájovacích prostor a před dalším naskladněním.

4. Aniž jsou dotčena ustanovení článku 21, poraněná, nemocná nebo stresovaná zvířata musí být neprodleně ošetřena a v případě potřeby oddělena od ostatních ve skupině a umístěna do vhodných prostor sloužících k tomuto účelu.

OHRADY, BUDOVY A VYBAVENÍ

Článek 9

1. Při plánování výstavby nových prostorů pro ustájení nebo při úpravách stávajících prostorů pro ustájení v souladu s platnou legislativou je třeba využít odborné poradenství týkající se otázek zdraví a pohody zvířat.

2. Nové metody chovu a nové návrhy vybavení nebo ustájení pro prasata by měly být komplexně a objektivně testovány z hlediska pohody zvířat, včetně zdraví, a neměly by být komerčně používány, dokud nebudou shledány vyhovujícími v souladu s postupem stanoveným příslušným orgánem.

Článek 10

1. Při plánování výstavby nového ustájení pro prasata je nutné zvolit vhodné místo s ohledem na rizikové faktory vnějšího prostředí jako jsou hluk, světlo, vibrace, znečištění ovzduší.

2. Venkovní ustájení pro prasata budou zavedena pouze tehdy, pokud jsou klimatické a další podmínky vhodné z hlediska pohody zvířat a pokud je půda dobře vysušena.

Pokud je to vhodné, je třeba využít přirozených vlastností terénu k zajištění úkrytu před nepříznivými klimatickými podmínkami.

Článek 11

1. Návrh, konstrukce a údržba ohrad, budov a vybavení pro prasata mají být takové, aby:

- umožňovaly splnění základních biologických potřeb, včetně zachování dobrého zdravotního stavu;
- poskytovaly stimulující prostředí;
- dovolovaly, aby prasata byla chována za takové intenzity světla, která nenarušuje normální chování a fyziologické funkce;
- nezpůsobovaly prasatům traumatická poranění;
- omezovaly rizika onemocnění a poruch projevujících se změnami chování, poranění způsobených si prasaty navzájem;
- vyhýbaly se používání materiálů, které mohou být pro prasata škodlivé;
- poskytovaly ochranu před predátory a před nepříznivými klimatickými podmínkami;
- umožňovaly snadné udržení dobrých hygienických podmínek, kvality vzduchu a vody;
- umožňovaly, bez obtíží, důkladnou prohlídku všech prasat;
- umožňovaly řízení chovu zvířat;
- způsobilý co nejmenší hluk uvnitř prostoru pro ustájení.

Je třeba vyvinout úsilí, aby prasatům bylo poskytnuto vhodné vybavení k tomu, aby měly možnost projevat nejrůznější chování popsané v části „Biologické charakteristiky prasat“.

2. Při použití jakéhokoli systému chovu prasata mají mít možnost vidět na své druhy a zkoumat své sociální prostředí a projevat chování související s udržováním sociální struktury. Nicméně v týdnu před očekávaným porodem a během porodu mohou být prasnice a prasničky drženy mimo dohled svých druhů. Vizuální bariéry ve skupinových kotcích, které prasatům umožňují skrýt se před agresory, by měly být poskytnuty přinejmenším během mísení zvířat.

3. Stavba nebo úprava zařízení pro vazné ustájení prasat jsou zakázány.
4. Podlahy musí být z vhodných materiálů a musí být snadno čistitelné a dezinfikovatelné a musí být možné udržovat je suché a nekluzké. Jejich povrch má být pevný, hladký a stabilní.
5. Prasatům musí být poskytnuta plocha pro ležení, která umožňuje všem zvířatům ležet zároveň. Plochy pro ležení mají být vybaveny pevnou podlahou.
6. Pokud jsou použity roštové nebo perforované podlahy, jejich provedení má odpovídat hmotnosti ustájených prasat a velikosti jejich spárků tak, aby se předešlo možnosti zachycení, nepohodlí při stání nebo chůzi a poranění.
7. Krmné a napájecí zařízení musí být navrženo, zkonstruováno, umístěno a udržováno tak, aby:
 - se omezilo rozlévání vody nebo kontaminace potravy a vody;
 - k nim všechna prasata měla dostatečný přístup a nedocházelo k nežádoucímu soupeření mezi jedinci;
 - nezpůsobovalo poranění zvířat nebo k němu nevedla;
 - fungovalo za všech klimatických podmínek;
 - mohlo být regulováno zásobování vodou a celková spotřeba krmiva.
8. Vhodné a dostatečné ustájení a vybavení musí být k dispozici pro oddělení, manipulaci, vyšetření prasat a léčbu nemocných nebo poraněných prasat.
9. Vhodné vybavení bude poskytnuto pro vykládání a nakládání prasat.

ŘÍZENÍ CHOVU

Článek 12

S výjimkou případů stanovených v Příloze se plocha pro prasata při skupinovém ustájení vypočítává na základě požadavků prasat na celé prostředí, biologických potřeb zvířat, jejich věku, pohlaví, plemene nebo fyziologického stavu a zohledněna je velikost skupiny. Plocha by měla být přinejmenším taková, aby umožňovala prasatům ulehnout na bok, normálně odpočívat a vstávat, otáčet se a chodit a zvolit si plochu pro ležení mimo plochy pro kálení. Nedostatek prostoru nebo příliš vysoké hustotě osazení vedoucí k okusování ocasu, pošlapání, udušení nebo jiným poruchám je třeba se vyhnout.

Uvazování jako systém chovu musí být od 1. ledna 2005 zakázáno.

Článek 13

Všechna prasata mají mít neustále přístup k přiměřenému množství materiálů pro průzkum a manipulaci, včetně rytí v zemi, například slámy, sena, kukuřičné řezanky, trávy, rašeliny, zeminy, dřeva a kůry, aby se omezilo riziko poruch chování a poranění. Použití takových materiálů nesmí být škodlivé pro pohodu prasat, včetně jejich zdraví.

Tyto požadavky se vztahují na všechny typy ustájení prasat, s výjimkou existujících ustájení prasnic a prasníček. Tyto požadavky se rovněž vztahují na všechna nová ustájení nebo

na případy nahrazení již existujících ustájení. Všechna již existující ustájení pro prasnice a prasničky musí splnit tyto požadavky do 1. ledna 2013.

Článek 14

1. Všechna prasata musí mít každodenně náležitý přístup k odpovídajícímu, výživnému, hygienicky nezávadnému krmivu a musí být neustále dostatečně zásobena vodou vhodné kvality. Všechny zapařené březí prasnice a prasničky musí mít k dispozici dostatečné množství objemného krmiva nebo krmiva s vysokým obsahem vlákniny nebo objemového krmiva, aby se omezil pocit hladu a zároveň uspokojila jejich potřeba žvýkat.
2. Kromě naléhavých případů je třeba vyvarovat se náhlých zásadních změn typu nebo kvality krmiva a krmných postupů. Je zakázáno používat metody krmení a krmná aditiva způsobující prasatům poranění nebo strádání.
3. Ustanovení odstavce 2 neplatí v případě léčebných nebo profylaktických opatření provedených dle pokynů veterinárního lékaře.
4. Zvířatům nesmí být podávány jiné látky než látky podávané pro léčebné nebo profylaktické účely, pokud nebylo prokázáno na základě vědeckých poznatků a získaných zkušeností, že tato látka nemá škodlivý účinek na pohodu zvířat, včetně jejich zdraví.
5. Rutinní nebo systematické používání léků, jako např. antibiotik, pro jiné než léčebné účely, jako náhrada za špatné hygienické podmínky nebo praktiky chovu nebo zamaskování příznaků bolesti nebo strádání, je nepřijatelné.

Článek 15

1. Všechna ustájení pro prasata mají být udržována tak, aby teplota prostředí, rychlost proudění vzduchu, relativní vlhkost vzduchu, prašnost a ostatní atmosférické podmínky neměly nepříznivý vliv na pohodu, včetně jejich zdraví; To může vyžadovat použití vodních rozprašovačů.

Pokud přirozené prostředí neposkytuje stejnou ochranu před nepříznivými klimatickými podmínkami, prasata chovaná venku mají mít k dispozici odpovídající ochranný přístřešek a dostatečnou zásobu slámy nebo jiného vhodného materiálu, který jim umožní udržovat si tělesnou teplotu za chladného počasí, a za horkého počasí zastíněné místo a možnost regulovat tělesnou teplotu koupelemi ve vodě nebo v bahně.

2. Zařízení na ukládání a manipulaci chlévské mrvy mají být navržena, udržována a provozována tak, aby prasata nebyla vystavena působení zdraví škodlivým koncentracím plynů jako jsou čpavek, oxid uhličitý, oxid uhelnatý a sirovodík.
3. Pokud pohoda, včetně zdraví, zvířat závisí na automatických nebo dalších mechanických systémech větrání, je třeba nainstalovat účinný poplašný systém a zařídit stálé přiměřené větrání při výpadku proudu.

Článek 16

Pokud je to možné, uvnitř ustájovacích prostor je třeba úroveň hluku snížit na minimum a vyhnout se neustálému a náhlému hluku.

Článek 17

Chytání prasat a manipulace s nimi provádí opatrně pouze způsobilý, vyškolený personál pod přímým dohledem chovatele. Nástroje provádějící elektrické šoky se nesmí používat.

Článek 18

Všechna automatická nebo další mechanická vybavení, na nichž závisí pohoda zvířat, musí být nejméně jedenkrát denně kontrolována, raději však častěji. Je třeba zajistit, aby jakékoli poruchy systému větrání, které by mohly ohrozit zdraví nebo pohodu, byly neprodleně odstraněny. Pokud to není možné, je třeba podniknout vhodná opatření k tomu, aby až do odstranění závady bylo zajištěno zdraví a pohoda zvířat.

Článek 19

Ty části ustájovacího prostoru, s nimiž přicházejí prasata do styku, mají být důkladně očištěny a v případě potřeby dezinfikovány vždy, když se ustájovací prostory vyskladní, a před tím, než je proveden nový zástav. V době, kdy je ustájovací prostor osazen prasaty, mají být vnitřní plochy a všechna vybavení udržovány v náležitě čistotě.

Článek 20

1. V nově vybudovaných nebo přestavěných zařízeních, a pokud je to možné i v již existujících zařízeních, by mělo být zajištěno přirozené světlo.
2. Ve všech budovách musí být intenzita světla dostatečná k tomu, aby na sebe prasata navzájem viděla a byla zřetelně vidět, aby mohla zrakem prozkoumávat své okolí a vyvíjet normální aktivity. Prasata by neměla být trvale chována v prostředí s intenzitou světla nižší než 40 luxů.
3. Zdroje umělého světla musí být upevněny tak, aby nezpůsobovaly prasatům nepohodlí.
4. Světelný režim musí předcházet vzniku zdravotních problémů a problémů chování. Musí se řídit 24-hodinovým cyklem s dostatečnými nepřerušovanými periodami tmy a světla, nejméně 8 hodinovými.

Článek 21

V případě nemoci či poranění prasat v takovém rozsahu, že léčba není možná a přeprava by způsobila další utrpení, musí být zvířata bezodkladně usmrcena na farmě v souladu s článkem 25.

Článek 22

1. Postupy při odběru semene a umělé inseminaci by měl provádět pouze vyškolený a způsobilý personál.

2. Páření by mělo probíhat pod dohledem, pokud se odehrává v uzavřeném prostoru, z něhož prasnice nemůže kanci uniknout.

ZMĚNY GENOTYPU

Článek 23

1. Přirozené nebo umělé metody chovu, které způsobují nebo s největší pravděpodobností způsobí utrpení nebo poranění kterémukoli zvířeti, se nesmí používat. Žádné zvíře se nesmí chovat pro hospodářské účely, pokud na základě jeho fenotypu nebo genotypu nelze rozumně očekávat, že může být chováno, aniž by to mělo škodlivý účinek na jeho zdraví nebo pohodu.

2. Chovné programy by měly věnovat přinejmenším stejnou pozornost kritériím přispívajícím ke zlepšení pohody prasat, včetně jejich zdraví, jako produkčním kritériím. Proto je třeba podpořit ochranu nebo vývoj zvířecích plemen nebo linií, které by omezily či zmenšily problémy pohody zvířat.

ZMĚNY FYZICKÉHO VZHLEDU

Článek 24

1. Pro účely tohoto Doporučení se za „mrzačení“ považuje postup provedený pro jiné než léčebné účely a působící poškození nebo ztrátu citlivé části těla nebo změnu struktury kostí.

2. Mrzačení prasat je obecně zakázáno; Budou přijata opatření, vylučující potřebu takových postupů, především změnou nevhodných faktorů prostředí nebo systémů řízení chovu, obohacením prostředí nebo volbou vhodných plemen a linií.

3. Příslušný orgán může povolit výjimky z tohoto obecného zákazu, pouze pokud jde o následující mrzačení:

a) Jestliže opatření, uvedená v odstavci 2, dostatečně nepředcházejí utrpení prasat:

i) částečné stejnoměrné zkrácení špičáků selat během prvních 7 dnů života selat s minimálním obnažením citlivé oblasti se zachováním neporušeného hladkého povrchu, je-li to nezbytné k ochraně mléčné žlázy prasnice nebo selat před poraněním; kančí kly mohou být zkráceny, je-li to nezbytné pro prevenci poranění ostatních zvířat nebo z bezpečnostních důvodů;

ii) během první 7 dnů života by neměla být zkrácena více než polovina ocasu. Pokud je zkrácení ocasu provedeno po sedmi dnech života, musí být provedeno v anestézii a další prodloužené analgézii provedené veterinárním lékařem.

Tyto postupy musí být provedeny pouze tehdy, pokud lze prokázat, že byla vzata v úvahu opatření uvedená v odstavci 2 a že jsou nevyhnutelné, aby se zabránilo většímu strádání prasat způsobenému okusováním ocasů.

b) Kastrace samců do 7 dnů bez natržení tkáně.

Kastrace prasat starších 7 dnů musí být prováděna v anestézii a prodloužené analgézii a v souladu s národní legislativou.

c) Zavedení kroužku do rypáku dospělých prasat chovaných ve výběhu, pouze pokud je to

nutné k tomu, aby bylo vyhověno národní legislativě.

4. Postupy podle odstavce 3 musí být provedeny veterinárním lékařem nebo zkušeným pracovníkem a v souladu s národní legislativou.

5. Upevňování ušních známek, vrubování nebo tetování, identifikace pomocí implantace elektronického zařízení musí být provedeny zkušeným pracovníkem v souladu s národní legislativou.

USMRCOVÁNÍ V NALÉHAVÝCH PŘÍPÁDECH

Článek 25

1. Usmrcení musí být provedeno bez vyvolání nepřiměřené bolesti, rozrušení nebo jiných forem strádání a bezodkladně osobou obeznámenou s metodami usmrcování, kromě naléhavých případů, kdy tato osoba není okamžitě k dosažení.

2. Použité metody bud:

- a) způsobí okamžitou ztrátu vědomí a smrt, nebo
- b) rychle způsobí ztrátu citlivosti zvířete k bolesti a strádání na dobu, než nastane smrt, nebo
- c) vyvolají smrt zvířete v anestézii nebo účinně omráčeného.

3. Osoba odpovědná za usmrcení je povinna zajistit, aby u každého prasete byly splněny požadavky odstavce 2, a přesvědčit se, že zvíře je mrtvé.

VÝZKUM

Článek 26

Smluvní strany podpoří výzkum vývoje systémů chovu, zejména pak porodních systémů, které plně respektují biologické potřeby prasat a předcházejí potřebě mrzačení uvedené v článku 24. Studie by se měly zabývat především obohacením prostředí, požadavky prasat na volnost pohybu, sociální kontakty, průzkumné chování a pohodlnou plochu pro ležení.

DOPLŇKOVÁ USTANOVENÍ

Článek 27

Toto Doporučení bude revidováno do 5 let po nabytí platnosti a v případě potřeby novelizováno zejména v souladu se všemi dostupnými novými vědeckými poznatky, zejména s ohledem na volné systémy ustájení pro prasnice v perinatálním období a v době kojení.

PŘÍLOHA

DALŠÍ USTANOVENÍ PRO RŮZNÉ KATEGORIE PRASAT

I. PLEMENNÍ KANCI

1. Kotce pro kance mají být umístěny tak, aby kanec mohl slyšet, cítit a vidět jiná prasata.
2. Minimální volná podlahová plocha kotce je 6 m². Nicméně v případě větších kanců by tato plocha měla být zvětšena na 7,5 m². Součástí prostoru pro ustájení kanců by měla být oddělená plocha pro kálení.
3. Pokud se kotec pro kance používá rovněž jako připouštědlo:
 - musí být dostatečně velký, aby umožňoval dvoření, především proto, aby bylo možné rozhodnout, zda je prasnice připravená k připuštění.Za tímto účelem musí být volná podlahová plocha nejméně 10 m². Toto ustanovení se vztahuje na všechna nová nebo rekonstruovaná hospodářství nebo hospodářství uvedená poprvé do provozu. Od 1. ledna 2005 se toto ustanovení bude vztahovat na všechna hospodářství.
 - roštové nebo jinak perforované podlahy by měly být použity pouze na ploše pro kálení.
4. Jestliže je kanec chován s ostatními kanci nebo prasnicemi, je třeba přijmout opatření zabráňující nadměrným střetům, zejména během krmení. Objeví-li se příznaky silných střetů, je třeba neprodleně vyšetřit příčiny a přijmout vhodná preventivní opatření.

II. ZAPUŠTĚNÉ PRASNICE (PRASNICE V DOBĚ ODSTAVU DO PŘEDPORODNÍHO OBDOBÍ A PRASNIČKY OD PŘIPUŠTĚNÍ DO PŘEDPORODNÍHO OBDOBÍ)

1. Zapuštěné prasnice mají být ustájeny skupinově. Toto ustanovení se vztahuje na všechna nová nebo rekonstruovaná hospodářství nebo hospodářství uvedená poprvé do provozu. Pro již existující hospodářství toho ustanovení bude platit od 1. ledna 2013.

Pro zapuštěné prasničky a nebo prasnice chované ve skupinách musí činit celková volná podlahová plocha kotce pro každou prasničku po připuštění nejméně 1,64 m² a pro každou prasnici nejméně 2,25 m². Jsou-li tato zvířata chována ve skupinách po méně než 6 kusech, musí být volná podlahová plocha zvětšena o 10%. Jsou-li tato zvířata chována ve skupinách po 40 nebo více kusech, volná plocha může být zmenšena o 10%.

Podlahy musí splňovat následující požadavky pro zapuštěné prasničky a březí prasnice: část plochy požadované výše, rovnající se nejméně 0,95 m² na prasničku a nejméně 1,3 m² na prasnici, musí být tvořena souvislou pevnou podlahou, z níž je pro odtokové otvory vyhrazeno maximálně 15%, avšak pokud možno ne více než 10%.

2. Doba po připuštění nebo inseminaci, kdy prasnice mohou být ustájeny jednotlivě, musí být omezena na minimum. Toto období nesmí za žádných okolností trvat déle než čtyři týdny. Výjimka z tohoto ustanovení pro zapuštěné prasnice a prasničky, které mají být ustájeny skupinově, může být učiněna v případě:
 - prasnic a prasniček chovaných v hospodářstvích čítajících méně než 10 prasnic.
 - agresivních zvířat, a

- léčení nemocných nebo poraněných zvířat za předpokladu, že zvířata jsou chována v kotcích, v nichž se mohou snadno otáčet.

3. Prostory pro ustájení, v nichž jsou chovány zapaštěné prasnice, musí prasnicím umožňovat normální sociální interakce.

4. Jsou-li prasnice ustájeny ve skupinách, musí být tyto skupiny co nejstabilnější. Je třeba přijmout opatření, které by zamezilo nadměrné agresii, např. poskytnutí objemového krmiva, dostatečného prostoru navíc nebo vizuální bariéry umožňující prasnicím uniknout nebo schovat se před agresory, a zařízení umožňující každé prasnici v klidu přijímat potravu. Objeví-li se příznaky silných střetů, je třeba neprodleně vyšetřit příčiny a přijmout vhodná preventivní opatření.

III. PRASNICE V PŘEDPORODNÍM OBDOBÍ A PRASNICE SE SELATY V DOBĚ KOJENÍ

1. Ustájovací prostory, v nichž jsou drženy prasnice se selaty, musí umožňovat prasnicím chovat se specifickým způsobem před porodem, během porodu a po porodu a selatům po narození za předpokladu, že jsou selata řádně chráněna před poraněním nebo usmrčením prasnicí. Ustájení má umožnit uspokojivý porod s asistencí nebo bez ní.

2. V týdnu před očekávaným porodem, kdy musí být prasnice a prasničky drženy v individuálních boxech, musí mít k dispozici vhodný, dostatečně kvalitní materiál pro vytvoření hnízda, pokud to není technicky nemožné vzhledem k systému odstraňování tekutých výkalů používaný v zařízení. Materiál k vytvoření hnízda by měl být pokud možno k dispozici ve všech nových hospodářstvích, rekonstruovaných hospodářstvích nebo hospodářstvích uvedených do provozu po vstupu tohoto Doporučení v platnost.

3. Během perinatálního období a období kojení by prasnice měly být chovány ve volném výběhu.

4. Porodní boxy, v nichž se prasnice pohybují volně, musí být vybaveny zábranami pro ochranu selat, jako např. ochrannými mřížemi.

5. Prasnice musí být umístěny do čistých porodních boxů s dostatečným předstihem před porodem. Pokud jsou prasnice umístěny do porodního boxu, musí jim být poskytnuta dostatečně dlouhá doba pro adaptaci před porodem na tento systém.

6. Během porodu a v době kojení musí být prasnice udržovány v čistotě a v suchu tím, že jim bude poskytnut oddělený prostor pro kálení, a zajištěním účinné likvidace moči a výkalů.

7. Zvláštní požadavky mladých selat na mikroklimatické podmínky budou splněny tím, že se jim v případě potřeby poskytne buď velké množství slámy, do níž se mohou skrýt, nebo samostatný zdroj tepla pro plochu k ležení, nebo uspokojením jejich potřeb jiným způsobem, který neškodí prasnici.

8. Selata nesmí být odstavena dříve než ve stáří 28 dnů; ledaže by to mohlo nepříznivě ovlivnit zdravotní stav nebo pohodu matky nebo selat.

Selata však mohou být odstavena až o 7 dní dříve, jestliže jsou přemístěna

do specializovaného prostoru pro ustájení, který je před umístěním nové skupiny vyskladněn, důkladně vyčištěn a vydezinfikován a který je oddělen od prostorů, kde jsou ustájeny prasnice.

IV. SELATA OD ODSTAVU DO STÁŘÍ ASI DESETI TÝDNŮ

1. Ustájovací prostory, v nichž jsou selata držena, musí vyhovovat jejich specifickým vzorcům chování.
2. Systémy ustájení by pokud možno měly mít část podlahové plochy pevnou či pokrytou vhodným materiálem umožňující všem zvířatům společně odpočívat.
3. Celková dostupná plocha by měla dovolovat normální sociální interakce.
4. Mísení prasat by mělo být co nejvíce omezeno. Je-li nutné smísit prasata, která se navzájem neznají, je nutno to provést v co nejranějším věku, nejlépe maximálně do jednoho týdne po odstavení. Cílem by mělo být mísení skupin téměř stejné velikosti. Jsou-li prasata smíšena, měla by mít dostatek možností uniknout nebo se skrýt před ostatními prasaty. Nad jakýmkoli mísením musí být prováděn pečlivý dohled.
5. Pokud se mísí vrhy, je třeba přijmout opatření k předcházení nadměrných střetů. Objeví-li se příznaky silných střetů, je třeba přijmout preventivní opatření, např. zajištění velkého množství slámy a vizuálních bariér; pokud to nepomůže, ohrožená zvířata nebo konkrétní agresori musí být přemístěni.

V. PRASATA VE STÁŘÍ PŘIBLIŽNĚ DESETI TÝDNŮ DO PORÁŽKY NEBO ZAŘAZENÍ DO PLEMENITBY

1. Prostor pro ustájení prasat musí vyhovovat jejich specifickým vzorcům chování.

Celková využitelná plocha by měla dovolovat normální sociální interakce.

2. Do 1. ledna 2007 Stálý výbor přijme požadavky týkající se minimální využitelné plochy pro různé hmotnostní kategorie prasat, přičemž vezme v úvahu obecné cíle této Dohody, jakož i vědecké poznatky, praktické zkušenosti, hygienické důsledky, účinky na životní prostředí, různé klimatické podmínky a umožnění ekonomického a sociálního pokroku.
3. Prasata by měla být držena ve stálých skupinách a mísení s jinými prasaty je třeba omezit na minimum. Pokud je mísení nevyhnutelné, je třeba nad ním provádět pečlivý dohled.